

”TYÖELÄMÄN KORKEAKOULU” – AMMATTIKORKEAKOULUT SUOMESSA

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	3
Olemme työelämän korkeakouluja	4
30 000 uutta osaajaa työmarkkinoille joka vuosi	5
Ammattikorkeakoulut luovat elinvoimaa koko Suomeen.....	9
Houkuttelevia jatkuvan oppimisen ja TKI-toiminnan kumppaneita	16
Mihin ammattikorkeakouluja tarvitaan – katse tulevaisuuteen	22
Viisi näkymää ammattikorkeakoulujen tulevaisuuteen.....	24
Lähteet.....	25

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Maaliskuu 2021

Tiivistelmä

Tutkimusyritys Aula Research Oy toteutti syksyn 2020 aikana Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n toimeksiannosta kyselytutkimuksen suomalaisten yrityspäätäjien ja ammattikorkeakoulujen muiden keskeisten sidosryhmien parissa. Tavoitteena oli selvittää työelämän ja sidosryhmien edustajien näkemyksiä ammattikorkeakoulujen roolista ja merkityksestä nyt ja tulevaisuudessa.

Tulosten mukaan ammattikorkeakoulut ovat 25 vuoden historiansa aikana lunastaneet paikkansa työelämän korkeakouluna. Ne nähdään käytännönläheisinä ja työelämälähtöisinä toimijoina, joista valmistuneita tarvitaan tulevaisuudessa nykyistäkin enemmän. Tämä vastaa Opetushallituksen osaamisen ennakointifoorumin ennakointituloksia.

Vastaajien suuren enemmistön mukaan ammattikorkeakoulut tarjoavat työelämän tarpeita vastaavaa koulutusta ja ne palvelevat alueensa yrityksiä monipuolisesti. Tulevaisuuden tärkeimpinä tehtävinä vastaajat näkevät suomalaisten osaamistason kohottamisen, työelämässä olevien jatkuvan oppimisen ja alueiden elinvoiman edistämisen. Ammattikorkeakoulujen vahvuutena nähdään vahva alueellisuus.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta on ammattikorkeakoulujen perustehtävä koulutuksen rinnalla. Vastaajien mukaan ammattikorkeakoulut vastaavat kohtuullisen hyvin työ- ja elinkeinoelämän tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotarpeisiin. TKI-kumppanuus ammattikorkeakoulujen kanssa oli kuitenkin harvinaisempaa kuin yhteistyö koulutuksen ja jatkuvan oppimisen parissa. Tulokset tuovatkin esiin kehityskohteen ammattikorkeakouluille.

Raportin lopussa esitetään viisi tiivistä näkymää ammattikorkeakoulujen tulevaisuuteen työelämän kumppanina ja Suomen alueiden elinvoiman kasvattajana. Ne ovat Arenen hallituksen työstämiä johtopäätöksiä kyselyn tuloksista.

Kyselyn kenttätyö toteutettiin sähköisesti ja puhelimitse välillä 3.11.–22.12.2020 Kohderyhmään kuuluivat suomalaiset yrityspäätäjät, kuntien henkilöstöstä ja aluekehittämisestä vastaavat viranhaltijat, maakuntaliittojen edustajat, sairaanhoitopiirien johto, työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen edustajat sekä ammattikorkeakoulujen rehtorit. Kyselyyn vastasi yhteensä 769 vastaajaa.

Olemme työelämän korkeakouluja

Ammattikorkeakoulut ovat 25 vuoden aikana luoneet uskottavan työelämäläheisen korkeakoulutuksen Suomeen. Nykyisin olemme osa suomalaisen työelämän kasvua ja kansainvälistymistä. Kouluttajana juuremme tulevat jo kauempaa ja niiden pohjalta oli hyvä ponnistaa ja luoda menestystarina. Kukaan tuskin kyseenalaistaa sitä, että ammattikorkeakoulusta valmistuvia osaajia tarvitaan. Vastavalmistuneiden 89 % työllistyminen kertoo sen, että tuotamme osaajia, joita työelämä arvostaa. Ammattikorkeakoulut ovat työelämää varten.

Tiedämme koulutuksen ennakointifoorumin pohjalta, että muuttuva työelämä tarvitsee ammattikorkeakoulusta valmistuvia ammatillaisia vuoden 2035 jälkeen enemmän kuin tämän hetken tiedoilla pystymme kouluttamaan. Suomessa on siis panostettava edelleen tutkintokoulutukseen, mutta yhä vahvemmin myös työelämässä olevien osaajien jatkuvaan oppimiseen. Tehtävämme on kouluttaa mahdollisuuksien luoja ja ratkaisujen tekijöitä.

Ammattikorkeakoulujen kampukset ja niiden infrastruktuuri ovat vaikuttavia oppimisympäristöjä ja yhteiskehittämisen tiloja. Lisäksi infrastruktuuri on myös vahvana tukena yritysten tuotekehitys- ja innovaatiotoiminnassa myös digiaikana.

Ammattikorkeakoulujemme vahvuus on se, että toimimme eri puolella Suomea ja vahvistamme alueiden elinvoimaa sekä koulutuksella että työelämän kiinteässä kontaktissa olevalla tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla. Tuemme yritysten kansainvälistymistä alueillamme. Tämä selvitys luo uskoa tekemiseemme. Parempaa palautetta, kuin yritysten ja alueellisten eri toimijoiden näkemyksen siitä, että toimintamme on vaikuttavaa ja merkityksellistä, ei voi saada.

Ammattikorkeakouluista on lyhyen historiamme aikana valmistunut yli 500 000 tutkinnon suorittanutta. Onkin vaikea kuvitella, miltä suomalaiset työmarkkinat näyttäisivät ilman heidän osaamistaan ja työpanostaan. Me olemme valmiita seuraavaan neljännesvuosisataan yhdessä suomalaisten kanssa. Me muutamme yhdessä maailmaa paremmaksi.

Mervi Vidgren, Arenen puheenjohtaja

30 000 uutta osaajaa työmarkkinoille joka vuosi

Millaisena nähdään ammattikorkeakoulujen tuottama arvo suomalaiselle yhteiskunnalle? Missä ammattikorkeakoulut ovat nyt 25 vuoden taipaleen jälkeen ja minne seuraava vuosikymmen tulee niitä viemään? Näitä kysymyksiä kysyimme suomalaisten yritysten, kuntien ja sairaanhoitopiirien johdolta, elinkeinoelämältä, yrittäjä- ja työnantajajärjestöiltä sekä ammattikorkeakoulujen rehtoreilta. Tässä julkaisussa käydään läpi ensin suomalaista ammattikorkeakoulukenttää, sen vaikutuksia alueensa elinkeinoelämän ja työnantajiin sekä ammattikorkeakoulujen tutkimus- kehitys- ja innovaatiotoimintaa. Lopuksi luomme katseen tulevaisuuteen ja siihen, miten ammattikorkeakoulut voivat kehittyä ja miten niiden halutaan kehittyvän.

Ammattikorkeakouluverkon muodostavat 24 itsenäistä korkeakoulua Ahvenanmaalta Lappiin (kuvio 1). Jokaisesta Suomen maakunnasta löytyy ainakin yksi ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinto on työelämään valmistava AMK-tutkinto, jonka suoritti lähes 25 000 henkilöä vuonna 2020. Ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja (YAMK) puolestaan suoritettiin lähes 4 000 vuonna 2020.¹ Ammattikorkeakoulut kouluttavat myös ammatillisia opettajia Suomen oppilaitoskentän tarpeisiin. Tutkintomäärillä mitattuna ammattikorkeakoulut ovat selvästi suurempia kouluttajia kuin yliopistot, joissa suoritettiin vuonna 2020 reilu 18 000 maisterintutkintoa.²

Laissa ammattikorkeakoulun tehtäväksi on määritelty korkeakouluopetuksen antaminen ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Opetuksen tulee olla työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa. Tämän lisäksi tehtävään kuuluu harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Ammattikorkeakoulun tulee lain mukaan myös tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen.

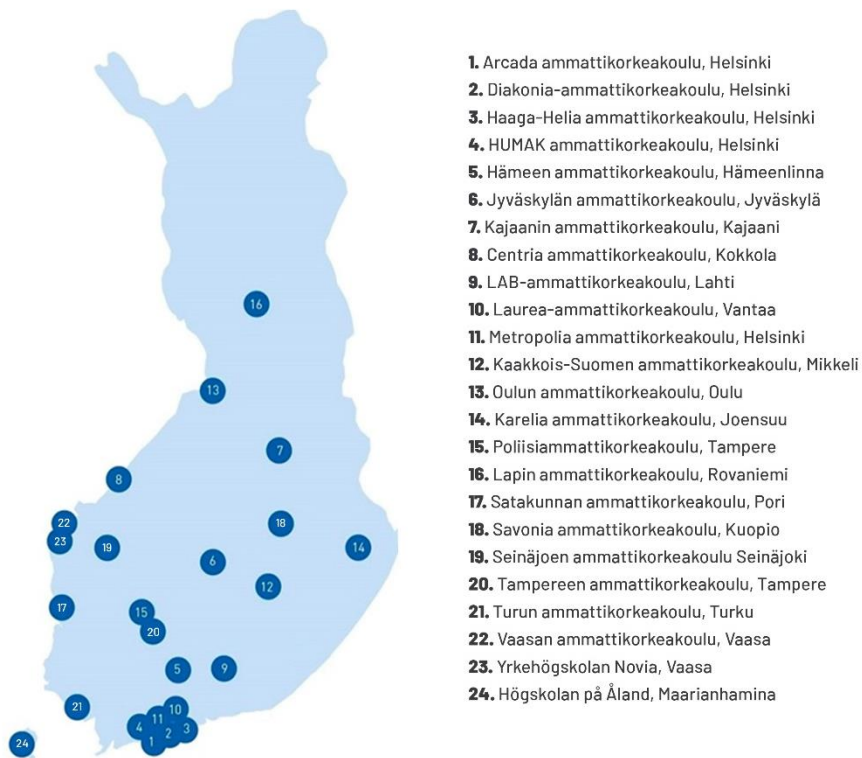
Vuonna 2020 valtion perusrahoitus ammattikorkeakouluille oli 882,5 miljoonaa euroa. Perusrahoitus on viime vuosina hiljalleen noussut, mutta on edelleen matalammalla tasolla kuin vuonna 2012. Tuon jälkeen tehdyt leikkaukset veivät viidesosan ammattikorkeakoulujen rahoituksesta. Lisäksi julkisilta tutkimusrahoittajilta ja työelämältä saatiin ulkopuolista TKI-rahoitusta 122 M€ (2019).

Perusrahoitus jaetaan ammattikorkeakoulujen kesken koulutuksen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan suoritteiden perusteella. Painopiste on suoritetuissa tutkinnoissa (56 % koko perusrahoituksesta), mutta myös jatkuvaan oppimiseen ja ulkopuolisen TKI-rahoituksen hankkimiseen kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota. Tämän lisäksi rahoitusmalliin kuuluu strategiaperusteinen rahoitusosuus, joka ottaa huomioon muun muassa ammattikorkeakoulujen omat strategiset painopisteet. Ammattikorkeakoulut ovat kritisoineet tehtävien lisäämistä rahoitusmallin sisällä ilman perusrahoituksen kasvattamista.

¹ <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Opiskelijat-ja-tutkinnot.aspx>

² <https://vipunen.fi/fi-fi/yliopisto/Sivut/Opiskelijat-ja-tutkinnot.aspx>

Ammattikorkeakouluissa on niiden 25-vuotisen historian aikana suoritettu yli 500 000 tutkintoa. Suomen yli 20-vuotiaasta aikuisväestöstä 9 prosentilla korkein suoritettu tutkinto on ammattikorkeakoulututkinto tai YAMK-tutkinto. 30–40 vuotiaista suomalaisista ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita on jopa 21 %³. Nämä luvut eivät vielä sisällä lyhyempiä opintokokonaisuuksia esimerkiksi avoimessa AMK:ssa suorittaneita tai yliopistossa opintojaan jatkaneita. Lähes jokainen suomalainen tuntee luultavasti jonkun ammattikorkeakoulussa opiskelleen.

KUVA 1. SUOMEN AMMATTIKORKEAKOULUT

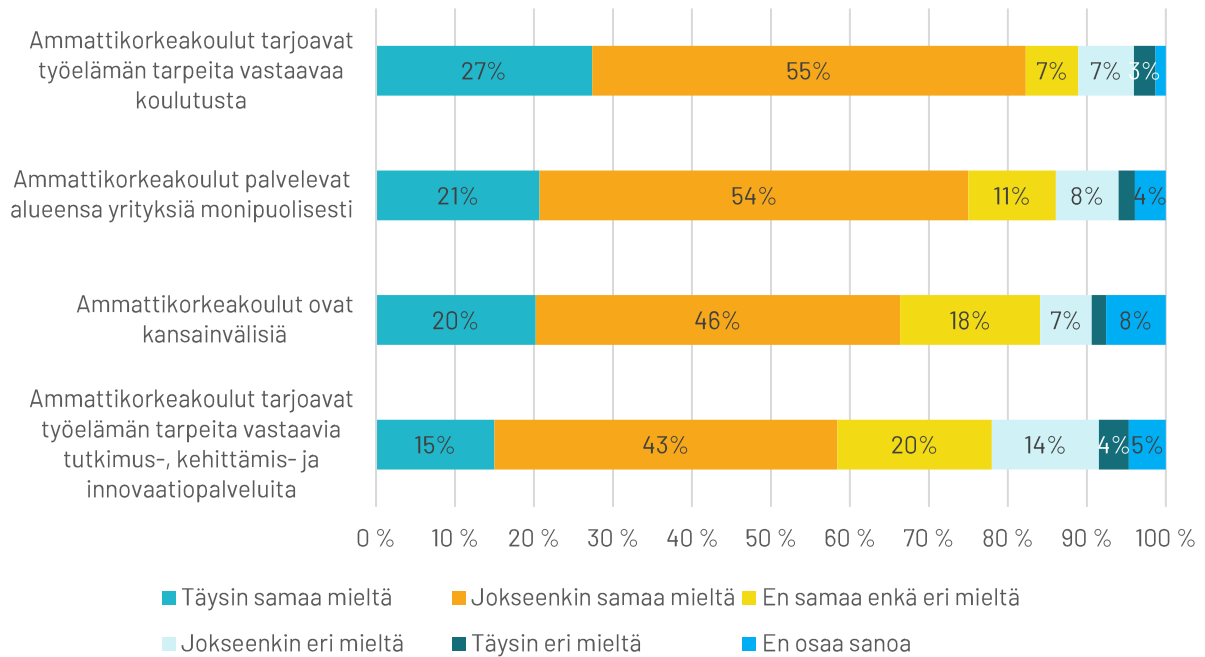
Kun kyselytutkimukseen vastanneita sidosryhmien edustajia pyydettiin kuvailemaan, mitä mielikuvia he liittävät ammattikorkeakouluihin, keskeiseksi niitä määrittäväksi tekijäksi nousivat käytännönläheisyys ja työelämlähtöisyys. Ammattikorkeakoulujen lakisääteisen tehtävän ohjaamat vahvuudet korostuvat siis myös työnantajakentällä.

”Ammattikorkeakoulut tarjoavat lähellä opiskelijan kotiseutua helposti tavoitettavan ja monipuolisen koulutusvaihtoehtojen kartan.”

–Vastaajan kommentti kysymykseen ”Mitä mielikuvia liität ammattikorkeakouluihin?”

³ <https://vipunen.fi/fi-fi/v%C3%A4est%C3%B6-koulutus-ja-ammattirakenne>

Kuvio 2. Miten suhtaudut seuraaviin väittämiin?
Kaikki vastaajat (n=769)

Työelämäläheisyys ja -lähtöisyys näkyy myös siinä, että vastaajista 82 % on samaa mieltä väittämän kanssa, jonka mukaan ammattikorkeakoulut tarjoavat työelämän tarpeita vastaavaa koulutusta (kuvio 2). Kolme neljästä vastaajasta taas näkee ammattikorkeakoulujen palvelevan alueensa yrityksiä monipuolisesti. Vaikka työelämän tarpeita palvelevien tutkimus- kehitys- ja innovaatiopalveluiden tarjoaminen on yhtä lailla keskeinen osa ammattikorkeakoulun roolia kuin opetus, hieman pienempi osuus sidosryhmien edustajista (58 %) näkee ammattikorkeakoulujen palvelevan tätä tehtävää.

”Kaikkia mahdollisuuksia ei opintojen aikana edes tajua”

Juho Renvall, Muotoilija (AMK)

Opiskelin Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu – Xamkissa tuote- ja palvelumuotoilua ja valmistuin kesällä 2019 muotoilijaksi. Nyt olen työssä Ramboll Finland Oy:ssä, johon tein myös lopputyöni ja työharjoitteluni. Hain ammattikorkeakouluun perehtymättä kovinkaan paljoa opintoihin ja ilman suurempia ennakko-odotuksia. Ajattelin että otan sen, mitä vastaan tulee ja kokeilen tehdä parhaani.

Kivointa opinnoissa oli niiden monipuolisuus ja laajuus. Tuotemuotoilusta, palvelumuotoilusta ja esimerkiksi graafisesta suunnittelusta sai opintojen myötä hyvän pintaraapaisun. Taitojen syventäminen on sitten kiinni omasta motivaatiosta.

Työnantajakenttä tuli tutuksi pääasiassa kouvolaisten yhteistyöyritysten kautta mutta teimme myös yritysvierailuja ympäri Suomea. Tämä auttoi minua hahmottamaan millaiseen ympäristöön itse haluan työllistyä. Saimme yrityksiltä haasteita, joihin vastasimme kurssitöillä, mutta yhteistyö yritysten kanssa olisi voinut olla vieläkin vuorovaikutteisempaa. Silloin en ymmärtänyt, kuinka hyvin ammattikorkeakoulu tarjosi yritysyhteistyötä paikallisten yritysten kanssa. Jos olisin ollut viisaampi, olisin osannut ottaa paremmin hyödyn irti siitä.

Opintoihin haaste tuli sitä kautta, kuinka korkealle riman itselleen asetti. Haastavaa oli erityisesti se, että oli vaikea keksiä, mihin sijoittuisi työmaailmassa. Ei ollut valmista ammattia, johon olisin valmistunut ja omasta osaaamisesta kertominen oli siksi haastavaa. Ensimmäiset työhakemukset menivät plörinäksi koska en tiennyt, mitä haen ja mitä haluan hakea. Aika yhtäkkiä se sitten tuli, kun tiesi mitä haluaa tehdä, niin työnantaja toivotti tervetulleeksi taloon.

Korkeakoulussa oli työelämää väljempi aikataulu ja vaatimustaso, siellä oli aikaa fundeerata ja viilata. Töissä ei luovuutta voi jäädä odottelemaan vaan sen on tultava, kun sitä kysytään. Design sprintit ja hackathonit tukevat sitä, millaista on työelämässä. Koulussa tehdään kuitenkin usein yksittäisiä juttuja kerrallaan, vaikka useamman projektin samanaikainen tekeminen opettaisi paremmin työelämässä tarvittavaa resursointia ja oman ajankäytön suunnittelua.

Työskentelen konsulttialan yrityksessä ja työ on projektiluontoista. Kun on erilaista osaamista, se tarjoaa työtehtävien suhteen paljon joustavuutta. Opinnoissani oli graafinen suunnittelu oheiskoulutuksena ja vaikka se oli vaan pintaraapaisu alaan, on se suhteessa harvinaista ja kysyttyä osaamista talon sisällä. Työpaikalla tarvitaan aina tiedon visualisointia tai asiantuntijaa, joka tekee materiaaleista näyttäviä.

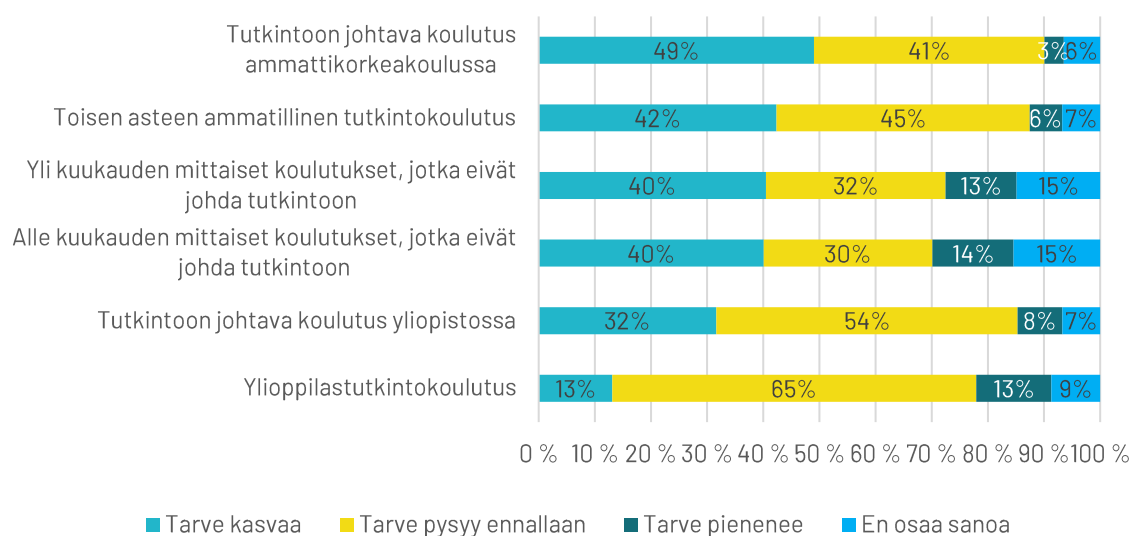
Kaksi vuotta sitten en olisi hahmottanut tilannetta samalla tavalla, mutta nyt, kun katsoo boxin ulkopuolelta, koulutukseni on antanut hyvät valmiudet työelämään. Kasvuun valmiudet antoivat myös toiselle puolelle Suomea opiskelemaan muuttaminen. Sain ammatin, jossa viihdyn. Joka aamu herään siihen, että on mielekkäitä työntehtäviä ja työ on antanut kasvun paikan myös ihmisenä.

Ammattikorkeakoulut luovat elinvoimaa koko Suomeen

Tilastokeskuksen syyskuussa 2019 julkaisema vuoteen 2040 ulottuva synkkä väestöennuste herätti levottomuutta ympäri Suomea. Ennusteen mukaan syntyvyys on laskenut vuoteen 2040 tultaessa selvästi ja Uusimaa on ainoa maakunta, jossa väestömäärä vielä kasvaa.⁴ Monissa maakunnissa väestön väheneminen kiihtyisi jo lähitulevaisuudessa, eikä tämä kehitys ole vailla seurauksia. Koronavirusepidemia on ehkä hidastanut muuttoliikettä hetkellisesti, mutta on vielä vaikea arvioida, tuleeko sillä olemaan pitempiäaikaisia vaikutuksia alueiden elinvoiman säilymisen kannalta.

Uusien ikäluokkien pieneneminen ja väestön vanheneminen tarkoittaa myös työikäisen väestön muutosta. Suomen eri alueiden vireä elinkeinoelämä tarvitsee kuitenkin jatkuvasti osaavaa työvoimaa uusiutuakseen ja kyetäkseen vastaamaan muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin. Koko maan peittävä ammattikorkeakouluverkko tuottaa juuri näitä osaajia siellä, missä työpaikat sijaitsevat. Ammattikorkeakoulu on alueensa elinkeinoelämälle elintärkeä sekä työvoiman tuottajana että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiokumppanina, joka kykenee auttamaan yrityksiä niiden kehitykseen liittyvissä haasteissa.

Kuvio 3. Mihin suuntaan kysyntä seuraaville koulutustyypeille on kehittymässä alueellanne? Kaikki alueiden vastaajat (n=726)

Suomessa tavoitteeksi on asetettu, että vähintään puolella 25–34-vuotiaiden ikäluokasta olisi korkeakoulututkinto vuoteen 2030 tultaessa. Työelämän toimijoita edustavien sidosryhmien keskuudessa tälle tavoitteelle vaikuttaa löytyvän kannatusta. Kyselyn vastaajista miltei puolet arvioi tutkintoon johtavan ammattikorkeakoulutuksen kysynnän tulevan kasvamaan alueellaan ja lähes yhtä moni näkee, että tarve pysyy samalla tasolla (kuvio 3). Sitä vastoin tutkintoon johtavan yliopistokoulutuksen tarpeen näkee kasvavan vain kolmannes (32 %) vastaajista.

⁴ <https://www.stat.fi/til/vaenn/2019/index.html>

Nyt toteutetun kyselyn kanssa samansuuntainen kehitys havaittiin Opetushallituksen Osaamisen ennakointifoorumin(OEF)ennakointituloksissa⁵, joiden mukaan ammattikorkeakoulutuksen kysyntä on kasvamassa huomattavasti vuotta 2035 kohti mentäessä. Demografisesta muutoksesta huolimatta ammattikorkeakoulutukselle on Suomessa siis suuri kysyntä. Ammattikorkeakouluilla olisi potentiaalia vastata työelämän nousseisiin osaamistarpeisiin voimakkaamminkin, mutta tämä vaatisi toki riittävät opiskelijakohtaiset resurssit.

Huomionarvoista on, että 40 % sidosryhmien vastaajista näkee kysynnän kasvavan myös lyhyempien, tutkintoon johtamattomien koulutusten osalta. Näiden koulutustyyppien kysyntä on kuitenkin selvästi ammattikorkeakoulutusta ja ammatillista koulutusta vähäisempää. Pelkät lyhyet koulutukset eivät riitä vastaamaan muuttuviin osaamistarpeisiin ja työuriin, vaan tutkintokoulutusta tulisi olla tarjolla myös työelämässä jo oleville.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneet ovat haluttua työvoimaa juuri työelämässä tarvittavan osaamisensa vuoksi. Tämä näkyy vuodesta toiseen korkeina pysyvissä valmistuneiden työllistymisluvuissa, etenkin terveys- ja hyvinvointialojen ja tekniikan alojen osalta⁶. Tärkeä osa opintojen kytkeytymistä työelämään on osana opintoja suoritettava työharjoittelu. Valmistuneilta opiskelijoilta kerätyn palautteen mukaan harjoittelua arvostetaan erityisen paljon opintojen osana⁷.

”Yhdistävät korkeakoulutason teoriaymmärrystä ammatillisiin taitoihin. Tällaiselle kombinaatiolle on elinkeinoelämässä ehdottomasti tarvetta”

-Vastaajan kommentti kysymykseen ”Mitä mielikuvia liität ammattikorkeakouluihin?”

⁵ <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/koulutus-ja-tyovoiman-kysynta-2035>

⁶ <https://www.stat.fi/til/sijk/index.html>

⁷ <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Opiskelijapalaute.aspx>

”Insinööri tarvitsee myös talousosaamista”

Jukka Rintala, Toimitusjohtaja, Jucat Oy

Jucat Oy on seinäjokelainen vuonna 2001 perustettu yritys, joka automatisoi ja robotisoi teknologiateollisuuden yritysten toimintoja. Asiakkainamme ovat erityisesti suomalaiset hitsaavan ja kokoonpanoteollisuuden yritykset, kuten metsäkone- ja traktorivalmistajat. Työntekijöitä yrityksessä on tällä hetkellä 16. Olemme tehneet yhteistyötä Seinäjoen ja Vaasan ammattikorkeakoulujen kanssa.

Olemme tyytyväisiä alueen koulutustarjontaan. Meille valmiita työntekijöitä ei kuitenkaan tule suoraan koulun penkiltä, vaan valmius työelämään riippuu henkilön asenteesta. Mielestäni oppilaitokset tekevät ihan hyvää työtä. Ammattikorkeakoulun kanssa on käyty keskustelua koulutuksen sisällöistä ja se suuntautuu kyllä vahvasti siihen, että simulointi ja virtuaalimaailma sekä robotiikka ja robottioppiminen lisääntyvät. Insinööreillä heikoin paikka on talousosaaminen ja sitä voisikin kuulua opintoihin enemmän, jotta he ymmärtäisivät esimerkiksi tuloslaskelmaa. Tästä olisi työelämässä hyötyä.

Meitä kiinnostaisi tarjota harjoitustöitä opiskelijoille ja niitä onkin pyritty tekemään. On kuitenkin käynyt myös niin, että kun meillä on tarjota harjoittelupaikka, koulun puolesta ei onnistu, että opiskelija tulisi tekemään harjoitustyötä kokopäiväisesti. Harjoitustyö pitäisi pystyä tekemään niin, että harjoittelija tulisi intensiivisesti tekemään yritykseen töitä vaikkapa kolmeksi viikoksi, eikä vain opiskelun ohella. Työharjoittelu olisi myös hyvä, silloinhan opiskelija saisi harjoitustyön tehtyä mutta osaksi tehtyä myös pakollista työharjoittelua.

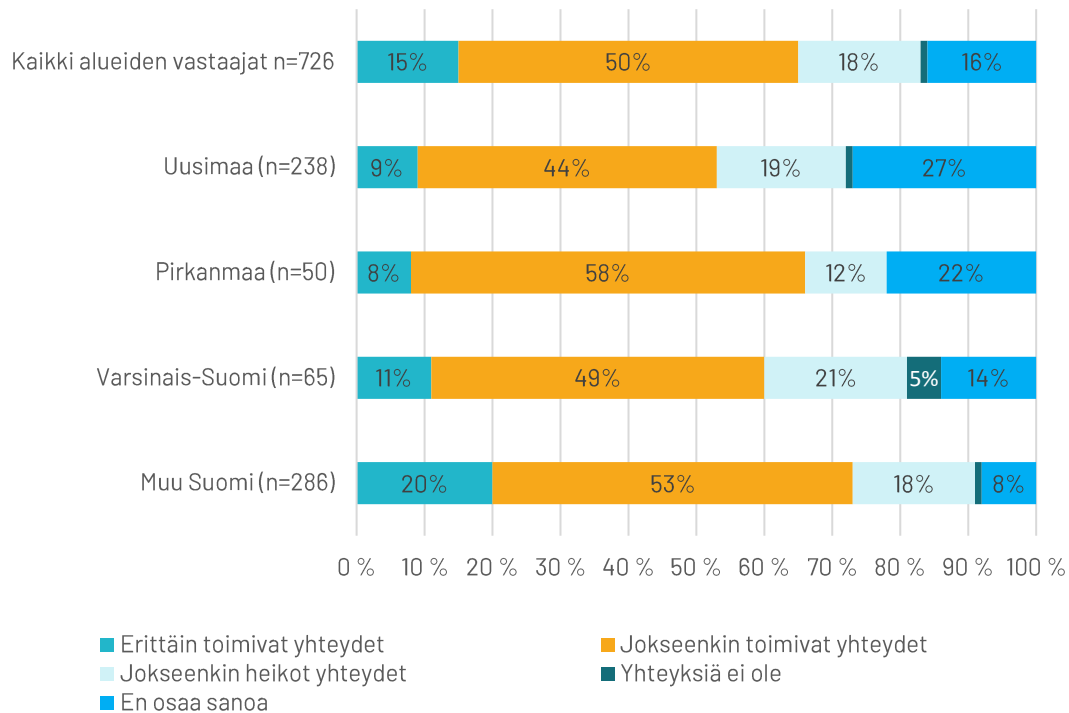
Osaamisen kehittämisessäkin meillä voisi olla yhteistyötä liittyen simulaatio- ja virtuaalimaailmaan ja ympäristöön. Varmaan tulevaisuudessa meilläkin virtuaalilaitteistot ja virtuaalinen kommunikaatio ovat suuremmassa roolissa ja me haluamme olla eturintamassa uusissa tekniikoissa ja niiden käyttöönotossa. 3D-tulostus ja tämän ympärillä tapahtuva toiminta on myös sellainen alue, joka meitä kiinnostaa. Uskoisin, että ammattikorkeakouluissa on tähän osaamista.

Olimme Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa TKI-hankkeessa, jossa lähdettiin hakemaan virtuaalitodellisuuden ratkaisujen kehittämistä. Meillä oli sellainen visio, että kun käymme alan messuilla, emme toisikaan sinne isoja laitteitamme ja robotteja, vaan AMK:ssa tehtäisiin meille tuotteistamme virtuaalimalleja. Nyt voimme laittaa asiakkaalle lasit päähän ja käydä mallissa kävelemässä. Näin pääsemme ilman ergonomiaan liittyviä ja turvallisuusrajoituksia malliin asiakkaan kanssa tutkimaan juttuja.

Mitkään viime vuoden suunnitelluista messuista eivät koronatilanteen vuoksi toteutuneet, mutta tuotettu materiaali on olemassa ja sitä tullaan käyttämään seuraavilla messuilla. Tätä kautta on päädytty siihen, että samoja malleja tarvittaisiin myös markkinointivideoina. Ne tulisivat siis käyttöön myös yrityksen sähköiseen markkinointiin ja myyntiin.

Annan hyvät arvosanat molemmille paikallisille ammattikorkeakouluille, asiat ovat hyvässä kunnossa ja meillä on hyvät kontaktit molempiin. Aktiivisempaa yhteydenpitoa voisi silti olla vieläkin enemmän.

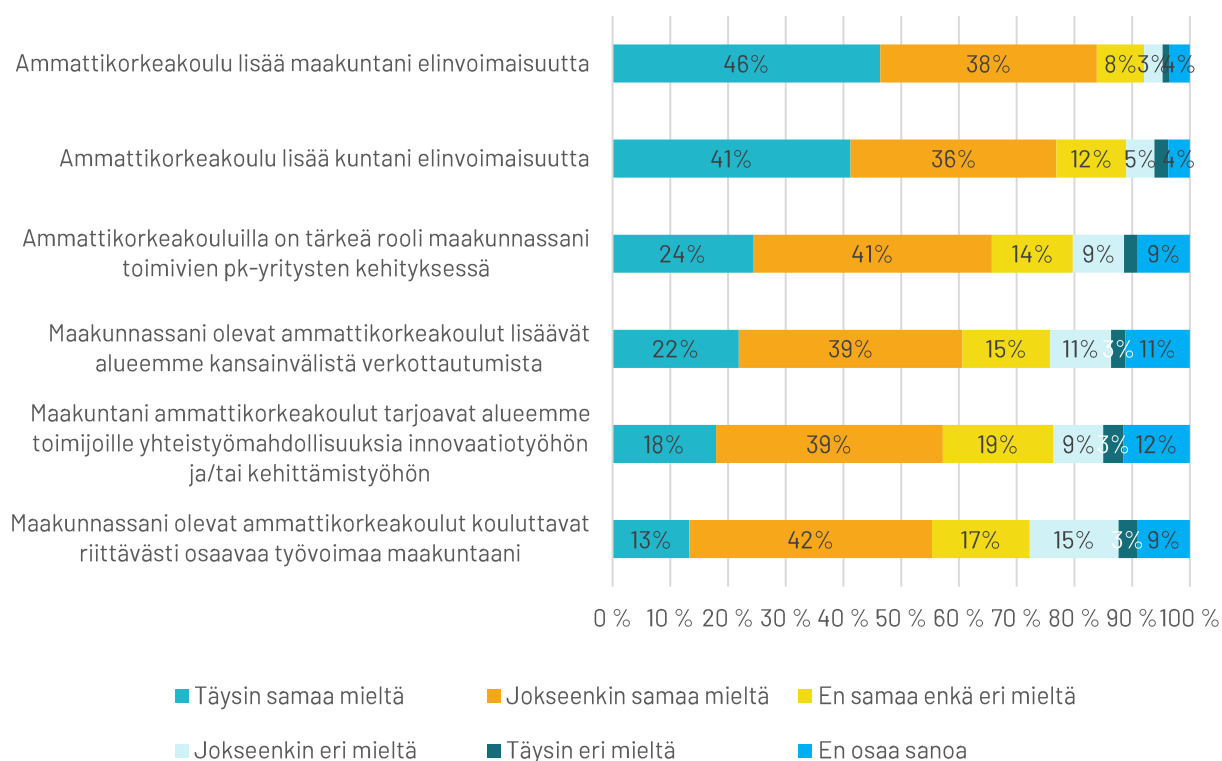
Kuvio 4. Kuinka toimivat yhteydet maakunnassasi toimivilla ammattikorkeakouluilla on alueen elinkeinoelämään ja yritystoimintaan?

Ammattikorkeakouluilla on maakuntansa yrityksille ja muille työnantajille paljon tarjottavaa, mutta koetaanko oman alueen ammattikorkeakoulu läheisenä? Kysyimme sidosryhmien vastaajilta, kuinka toimivaksi he arvioivat ammattikorkeakoulujen yhteydet alueen elinkeinoelämään ja yritystoimintaan (kuvio 4). Vaikka varsin suuri osa vastaajista ei osaa sanoa kantaansa, kaksi kolmesta vastaajasta (65 %) arvioi yhteyksien olevan erittäin tai jokseenkin toimivat. Erityisen toimiviksi yhteydet arvioivat suurimpien kasvukeskusten ulkopuolelta tulevat vastaajat. Ammattikorkeakoulut vaikuttavat siis onnistuneen palvelemaan elinkeinoelämää varsinkin alueilla, joilla yrityksiä on vähemmän ja yksittäisellä korkeakoululla suurempi rooli.

Otimme selvää, miten sidosryhmien edustajat näkevät ammattikorkeakoulun vaikutukset alueellaan myös erilais-
ten väittämien kautta (kuvio 5). Peräti 84 % vastaajista on täysin samaa tai jokseenkin samaa mieltä väittämän
"Ammattikorkeakoulu lisää maakuntani elinvoimaisuutta" kanssa. Ammattikorkeakoulun elinvoimaa lisäävä vai-
kutukset ei jää kuitenkaan vain maakuntatasolle, vaan 77 % vastaajista kokee ammattikorkeakoulun lisäävän myös
kuntansa elinvoimaisuutta. Ilahduttavaa on huomata, että näin koettiin laajalti myös niissä kunnissa, joissa ei ole
minkään ammattikorkeakoulun toimipistettä.

Kuvio 5. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä?
Kaikki alueiden vastaajat (n=726)

Vastaajat tunnistavat myös kehittymisen paikkoja ammattikorkeakoulujen vaikutuksessa alueeseensa. 57 % vastaajista koki maakuntansa ammattikorkeakoulun tarjoavan alueensa toimijoille yhteistyömahdollisuuksia innovaatiotyöhön ja/tai kehittämistyöhön. Vain reilu puolet, 55 % vastaajista on sitä mieltä, että ammattikorkeakoulut kouluttavat riittävästi osaavaa työvoimaa maakuntaansa. Tämä tulos vahvistaakin käsitystä siitä, että ammattikorkeakoulututkinnoille olisi Suomessa nykyistäkin enemmän kysyntää.

”Merkittäviä toimijoita, joita ei tarvitse ”jännittää” samaan tapaan kuin yliopistoja, eli käytännönläheisempiä ja niiden tutkintojen avulla työllistyminen on hyvällä tasolla.”

-Vastaajan kommentti kysymykseen ”Mitä mielikuvia liität ammattikorkeakouluihin?”

Hyödynnetäänkö tietyllä alueella tuotettavaa osaamista sitten täysimääräisesti samalla alueella? Vuonna 2018 AMK-tutkinnon suorittaneista asui samassa maakunnassa yhä vuoden jälkeen valmistumisesta keskimäärin 58 % valmistuneista. Maakuntien välillä on kuitenkin suuria eroja, sillä Uudellemaalle oli jäänyt 85 % valmistuneista, kun taas Etelä-Savoon vain 37 %.⁸ Toisaalta keskimääräisessä maakunnassa, jossa on yliopisto, vastaava luku ylemmän korkeakoulututkinnon osalta oli vain 36 %. Työvoiman liikkuvuus on toki myös terveiden ja toimivien työ-

⁸ <https://vipunen.fi/fi-fi/amk/Sivut/Tutkinnon-suorittaneiden-sijoittuminen.aspx>

markkinoiden merkki ja moni nuori muuttaa toiseen maakuntaan lähtökohtaisestikin vain opiskelujen ajaksi. Ammattikorkeakoulutuksen järjestäminen maakunnassa kuitenkin mahdollistaa koulutetun työvoiman saatavuuden alueen työnantajille huolimatta maan sisäisestä muuttoliikkeestä.

Monen ammattikorkeakoulun kotimaakunnan elinvoimaisuutta vahvistaisi, jos nykyistä useampi valmistuva voisi aloittaa uransa opiskelumaakunnassaan. Tätä olettamusta vahvistaa se, että viiden vuoden päästä valmistumisesta valmistuneiden alueellinen sijoittuminen ei enää juurikaan ole muuttunut vaan valmistuneet näyttävät asettuneen aloilleen. Vaikuttaa siis siltä, että sidosryhmien paikoittain kriittisessä suhtautumisessa on myös perää. Alueiden elinvoiman kehittäminen vaatii alueiden toimijoilta toimivaa yhteispeliä osaamisresurssien hyödyntämisessä.

”Lähellä yrityksiä ja konkreettisia caseja.”

-Vastaajan kommentti kysymykseen ”Mitä mielikuvia liität ammattikorkeakouluihin?”

“Haluamme auttaa ammattikorkeakoulua menestymään”

Anna-Mari Ahonen, Maakuntajohtaja, Hämeen liitto

Meillä Kanta-Hämeessä on monipuolinen elinkeinorakenne, joten emme ole niin haavoittuvaisia. Jotkin toimialat, kuten metalliteollisuus ja osin myös hoiva-ala, ovat kuitenkin kärsineet työvoimapulasta. Finanssikriisin jälkeen havahduimme ongelmiin väestön kehityksen kanssa, kun muuttoherkät nuoret ikäluokat alkoivat pienenemään.

Meillä on käytännössä vain yksi korkeakoulu, eli Hämeen ammattikorkeakoulu HAMK. Monet nuoret muuttavat muualle opiskelemaan tiedekorkeakouluihin. Tämän vuoksi ne noin 8 000 nuorta, jotka opiskelevat HAMKissa ovat valtavan iso resurssi, joista osa pitäisi saada jäämään maakuntaan. HAMKilla on tässä oma vastuunsa. Usein valmistuneelle tarvittaisiin heti työpaikka. Olemme todenneet yhdessä kauppakamarien ja yrittäjien kanssa, että tässä olisi vielä tekemistä.

Ammattikorkeakoulu on meille äärimmäisen tärkeä. Roolissa on kaksi puolta: koulutus ja TKI-toiminta. Meillä on tiivis yhteys ja keskustelemme paljon myös rehtorin kanssa. Odotuksemme on, että ammattikorkeakoulu olisi meidän kanssamme vieläkin aktiivisemmin aluekehittämistalkoissa ja ammattikorkeakouluilla voisi olla siihen myös lakiin kirjattu vastuu.

Olisi kohtuutonta olettaa, että HAMKin osaaminen resurssit, tavoitteet ja kiinnostus voisivat täysimääräisesti kattaa kaikki tarpeemme. Se voi kattaa ison osan mutta ei kaikkea. Olen iloinen, että viime vuosina on otettu isoja askeleita eteenpäin. Päätimme perustaa tiedeverkoston, johon kuuluu maantieteellisesti tai temaattisesti meitä lähellä olevia tiedeyhteisöjä: HAMK ja muita AMKeja, yliopistoja mutta myös joitakin sektoritutkimuslaitoksia. Haluamme, että tiedeverkoston jäsenet ovat tietoisia siitä, mitä kehittämistarpeita elinkeinoelämästä nousee ja auttavat yhä suuremmin maakunnan yrityskenttää. Olemme halunneet myös tukea HAMKia verkostoitumaan parhaiden mahdollisten tahojen kanssa ja pääsemään hyviin konsortioihin.

Meillä on laaja luonnonvarakokonaisuus, johon sisältyy asioita, joissa HAMK on pahuksen hyvä. Esimerkiksi biotalous, kiertotalous, vesiosaaminen, metsäala ja elintarvikeala ovat vahvoja teemoja, joissa on hyvää osaamista HAMKissa. Haluamme pitää AMK:n muissakin maakunnan osaamispainopisteissä mukana ja harras toiveemme on, että he verkottuisivat myös Uudenmaan ja Pirkanmaan toimijoiden kesken.

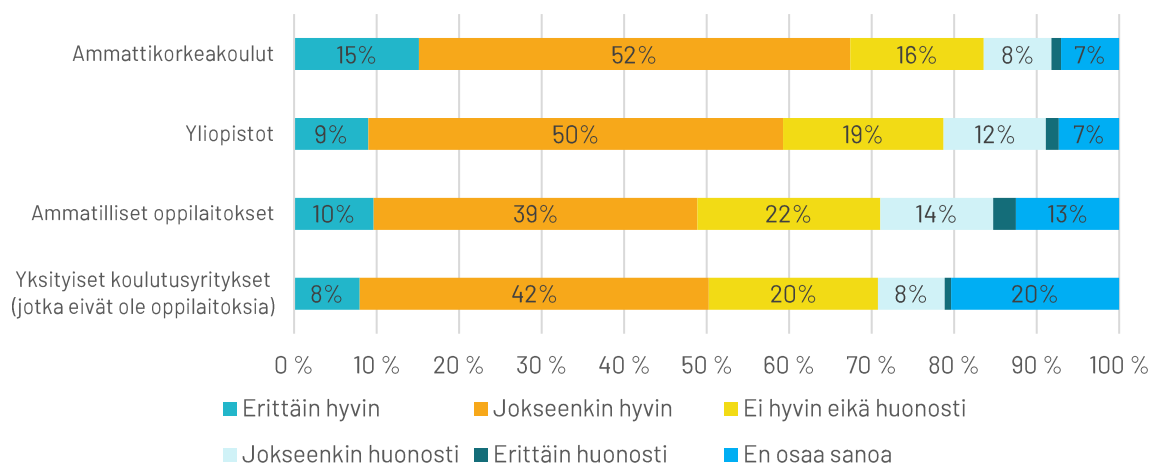
Näyttää siltä, että he ovat täsmentäneet toimintaansa ja koittaneet kurinalaisesti keskittyä harvempiin T&K-kärkiin. Koulutuspuoli on ollut aivan upeaa osaamisvienteineen. Notkeutta on löytynyt ja meillä on tiiviit hyvät keskusteluyhteydet. Ammattikorkeakoulun yritysrajpintaa olisi kuitenkin hyvä edelleen kehittää ja toivomme, että he näkisivät asian alueen ja elinkeinoelämän kannalta. Kaikki tunnustavat, että HAMK on ottanut hyviä askeleita eteenpäin mutta vielä on pitkä matka kuljettavana. Tarvitaan jatkossakin kovaa jalkatyötä ja nöyrää asennetta.

Houkuttelevia jatkuvan oppimisen ja TKI-toiminnan kumppaneita

Jatkuvalla oppimisella vastataan tarpeeseen kehittää ja uudistaa osaamista elämän ja työuran eri vaiheissa. Ammattikorkeakoulut ovat merkittäviä aikuiskouluttajia jo tutkintokoulutustensa kautta, mutta tämän lisäksi ne tarjoavat avointa ammattikorkeakouluopetusta, erikoistumiskoulutuksia, maahanmuuttajien valmentavaa koulutusta sekä erilaisia tilauskoulutuksia alueidensa työnantajille. Ne palvelevat toisaalta erilaisissa työ- tai koulutusuransa nivelvaiheissa olevia suomalaisia, mutta myös uutta osaamista ja osaajia tarvitsevia työpaikkoja ja yrityksiä.

Jatkuvan oppimisen tarpeiden palvelemisessa ammattikorkeakoulut nousevat sidosryhmien mielikuvissa koulutusta tarjoavien tahojen kärkeen ohi yliopistojen ja ammatillisten oppilaitosten (kuvio 6). 15 % vastaajista katsoo ammattikorkeakoulujen palvelevan jatkuvan oppimisen tarpeita tällä hetkellä erittäin hyvin ja 52 % jokseenkin hyvin ja 52 % jokseenkin hyvin.

Kuvio 6. Kuinka hyvin seuraavat tahot palvelevat tällä hetkellä jatkuvan oppimisen tarpeita Suomessa? Kaikki vastaajat (n=769)

Vaikka ammattikorkeakoulut nähdäänkin jo nyt alalla vahvoina, haluaa Arene viedä jatkuvaa oppimista eteenpäin lähtökohtanaan se, että työikäisille suomalaisille pitäisi olla tarjolla enemmän ja monipuolisemmin joustavia jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia. Parempi jatkuva oppiminen lähtee olemassa olevan osaamisen ja osaamistarpeiden tunnistamisesta sekä oppijoiden ohjauksesta ja neuvonnasta. Ammattikorkeakoulujen tulisi yhdessä muotoilla eri laajuisista moduuleista koostuvaa jatkuvan oppimisen tarjoamaa. Myös verkko- ja monimuotokoulutus voisi tulevaisuudessa olla laajemmin tukena työn ohessa oppimisessa.

59 % kuntien ja sairaanhoitopiirien vastaajista ja 39 % yrityspäättäjistä kertoo organisaationsa tehneen yhteistyötä osaamisen kehittämisessä ammattikorkeakoulun kanssa.

Jatkuvaa oppimista ei tapahdu tyhjiössä, vaan myös työnantajaorganisaatioiden osaamisen kehittämisen myötä. Vuonna 2018 yli 21000 työntekijää osallistui työnantajan ammattikorkeakouluilta tilaamaan koulutukseen ja määrä oli ennen koronavirusepidemiaa kasvussa. Kun sidosryhmien vastaajilta kysyttiin, oliko heidän edustamansa organisaatio tehnyt yhteistyötä osaamisen kehittämisessä ammattikorkeakoulun kanssa, kävi ilmi, että julkisella sektorilla yhteistyö on yksityistä sektoria yleisempää. Kuntia ja sairaanhoitopiirejä edustavista vastaajista 59 %, mutta yrityspäättäjistä vasta 39 % kertoo organisaationsa tehneen tämän kaltaista osaamisen kehittämisen yhteistyötä. Tätäkin useampi vastaaja, 63 % kuntien ja sairaanhoitopiirien johdosta ja 51 % yrityspäättäjistä on kiinnostunut hankkimaan osaamisen kehittämisen palveluita ammattikorkeakoululta seuraavan kahden vuoden aikana.

Ammattikorkeakoulut tekevät tutkimus- kehitys ja innovaatiotoimintaa toiminta-alueensa tarvitsemilla erityisaloilla. Vuonna 2019 ammattikorkeakoulut käyttivät TKI-toimintaan kokonaisuudessaan noin 220 miljoonaa euroa, josta 122 M€ rahoitettiin perusrahoituksen ulkopuolisella rahoituksella. Yksittäinen suurin rahoittajataho oli EU, sillä EU-lähteet kattoivat 58 % ulkopuolisesta rahoituksesta.

Yritysten rooli ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan rahoittajana on vielä varsin pieni, sillä niiltä saatava rahoitus muodosti vuonna 2019 vain 6 % koko ulkopuolisesta TKI-rahoituksesta. Ulkopuolisen rahoituksen osuus on kuitenkin ollut viime vuosina selkeässä kasvussa ja siihen onkin panostettu voimakkaasti.

Ammattikorkeakoulujen henkilöstöstä noin kolmannes osallistui TKI-toimintaan vuonna 2017. Osa henkilöstöstä toimii päätoimisesti TKI-tehtävissä, mutta myös opetushenkilöstö osallistuu TKI-toimintaan.

”Hyvät teoreettiset perusteet omaksua työelämän muuttuvia tietoperusteisia tarpeita. Mahdollistaa uuden teknologian omaksumisen pitkälle oma-aloitteisesti.”

-Vastaajan kommentti kysymykseen ”Mitä mielikuvia liität ammattikorkeakouluihin?”

“Ammattikorkeakoulujen TKI-toimintaa on tarkasteltava itsenäisesti ja sen omat vahvuudet huomioiden”

Frank van der Zwan, Senior Policy Advisor, Vereniging Hogescholen

Ammattikorkeakouluja Alankomaissa vastaavilla hogeschooleilla on kolmenlaista TKI-toimintaa. Oppilaitosten tutkijat panevat itse alulle toimi- ja ammattialoihin liittyviä hankkeita, joiden tulokset ja ajantasainen ymmärrys palaa syötteenä opetukseen. Osa TKI-toiminnasta taas liittyy alueellisiin, kansallisiin tai kansainvälisiin strategisiin painopisteisiin. Lisäksi hogeschoolit toteuttavat tilaustutkimusta, jolloin toimeksianto tulee yksittäisiltä yrityksiltä tai muilta organisaatioilta.

Yliopistojen ja hogeschoolien TKI-toimintaa erottaa niiden lähtökohta. Yliopistot ylläpitävät ensisijaisesti tutkimusinfrastruktuuria, jota ne sitten hyödyntävät opetuksessaan. Hogeschoolit taas tekevät päivittäin, sillä ne rakentavat tutkimusinfrastruktuurinsa koulutusohjelmien ehdoilla sellaiseksi, että se tukee opiskelua mahdollisimman hyvin.

Olemme keskellä muutosta, jossa hogeschooleissa oleva erityinen tieto- ja taitopohja aletaan tunnustaa yhä paremmin. Koska olemme vahvasti osa alueellisia ekosysteemejä, hogeschoolit näyttelevät suurta roolia innovaatio- ja tutkimuspolitiikan toteuttamisessa. Jos digitaalista ja energiatransitiota halutaan edistää, ei tarvita ainoastaan perustutkimusta vaan myös tutkimusta teknologian käyttöönottoon ja pk-yritysten vuorovaikutukseen liittyen. Tässä hogeschoolit ovat etulyöntiasemassa yliopistoihin nähden.

Ulkopuolisen TKI-rahoituksen hankintaa edistää se, että hogeschooleilla on oma tutkimusrahoitusorganisaatio ja juuri niille suunnattuja tutkimusrahastoja. Hogeschoolien rahoitushakemuksia arvioidaan hogeschoolien omien meriittien mukaan, eikä samalla tavalla kuin perinteisempiä yliopistojen tutkimussuunnitelmia. On myös olemassa erillinen toimija, Regieorgaan SIA, jonka vastuulla on kehittää hogeschoolien tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta jakamalla tutkimusrahoitusta ja fasilitoimalla organisaatioiden välistä yhteistyötä.

EU-rahoituksesta on tulossa hogeschooleille yhä merkittävämpää. Perinteisesti saksalaisten ja belgialaisten toimijoiden kanssa on tehty paljon Interreg-projekteja, mutta nyt olemme asemoitumassa yhä paremmin myös Horisontti Eurooppaa varten.

Arvioni mukaan leijonanosa TKI-toiminnasta tapahtuu paikallisella tasolla, vaikka joidenkin hogeschoolien erityisosaaaminen on kysyttyä myös kansallisella tasolla. Koska hogeschoolit pureutuvat usein alueellisiin teemoihin ja alueella vahvojen toimialojen tuottavuuteen, heijastuu se niiden tutkimusportfoliossa.

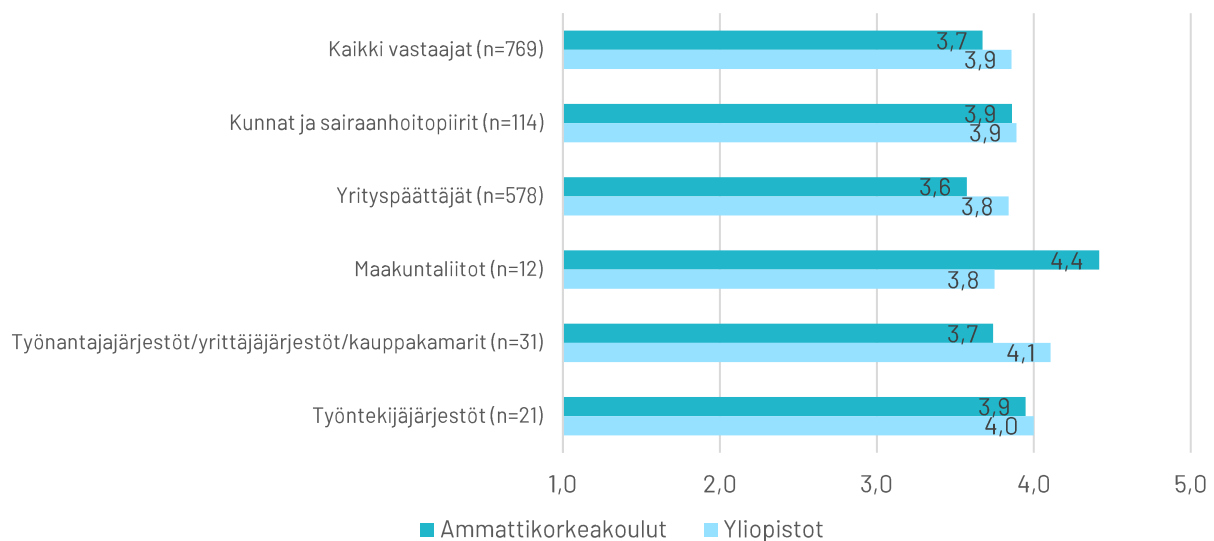
Olemme yhä keskellä 20 vuotta sitten alkanutta muutosta, jonka seurauksena hogeschoolit nähdään laajempina osaamisinstituutioina eikä vain kouluina. Tulemme lineaarisesta tietoparadigmasta, jossa yliopistot synnyttävät uutta tietoa ja hogeschoolit vain soveltavat sitä. Nyt alamme kuitenkin ymmärtää, että on olemassa monenlaista tietämystä. Se tietämys, joka on osa niitä ammatteja, joihin opiskelijoita koulutamme (insinöörit, kirjanpitäjät, sairaanhoitajat, sosiaalityöntekijät ym.) on itseasiassa laadullisesti erilaista kuin yliopistoissa kerrytettävä tietämys.

Suurena haasteena on muutoksen nopeus. Hogeschoolit vuonna 2021 eivät ole samanlaisia kuin hogeschoolit 10 tai 20 vuotta sitten. Tämä vaatii paljon viestintää, jotta saamme kerrottua yliopistoille, elinkeinoelämän kumppaneille, mutta myös valtionhallinnolle ja poliitikoille keitä olemme, mitä osaamme tehdä ja millaista arvoa tuotamme.

Neuvona suomalaisten ammattikorkeakoulujen kehitykseen: Kertokaa oma tarinanne. Ammattikorkeakoulu tai hogeschool on jotakin muuta kuin perinteinen tutkimusyliopisto. Huolehdi, että teillä on omia rahoituslähteitä, joiden yhteydessä ammattikorkeakouluissa tehtävää työtä arvioidaan niiden omilla ehdoilla.

Kyselymme vastaajat näkevät ammattikorkeakoulujen vastaavan työ- ja elinkeinoelämän tutkimus-, kehittämis-, ja innovaatiotarpeisiin pääasiassa kohtuullisen hyvin. Asteikolla yhdestä viiteen ammattikorkeakoulut saavat tästä tehtävästään suoriutumisesta sidosryhmiltä keskiarvosanan 3,7 (kuvio 7). Vaikka ammattikorkeakoulu voi pienemmille yrityksille olla yliopistoja helpommin lähestyttävä taho, katsovat yrityspäättäjät ja työnantaja- ja yrittäjäjärjestöjä edustavat vastaajat yliopistojen vastaavan työ- ja elinkeinoelämän tarpeisiin hieman ammattikorkeakouluja paremmin. Kuntien ja sairaanhoitopiirien johto antaa ammattikorkeakoululle kuitenkin hieman keskimääräistä paremman arvosanan ja pitää niitä yliopistojen veroisina kumppaneina.

Kuvio 7. Kuinka hyvin seuraavat tahot vastaavat työ- ja elinkeinoelämän tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotarpeisiin?
1= erittäin huonosti, 5= erittäin hyvin

Julkisen sektorin organisaatioiden myönteinen suhtautuminen ammattikorkeakouluihin TKI-toimijoina pohjaakin ehkä positiivisiin kokemuksiin, sillä hieman yli puolet (51 %) kuntien ja sairaanhoitopiirien johtoa edustavista vastaajista kertoo organisaationsa tehneen TKI-yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa. Yrityspäättävistä vastaajista kokemusta organisaatioyhteistyöstä on vain 24 prosentilla vastaajista. Mitä suurempi vastaajan edustama yritys on, sitä todennäköisemmin se on tehnyt TKI-yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa.

”Käytännönläheinen, ei niin teoreettinen korkeakoulu – tärkeä alueellinen vaikuttaja ja TKI-moottori – AMK:t tuovat osaamista ja TKI-toimintaa alueilleen”

-Vastaajan kommentti kysymykseen ”Mitä mielikuvia liität ammattikorkeakouluihin?”

Alle 50 henkilöä työllistävät mikro- ja pienyritykset muodostavat 99 % suomalaisesta yrityskentästä. Vuosina 2011–2019 yli puolet syntyneistä yksityisen sektorin työpaikoista syntyivät juuri tällaisiin yrityksiin.⁹ Sidosryhmille tehdyn kyselyn perusteella erityisesti pienimmissä, alle 20 henkilöä työllistävissä, yrityksissä ammattikorkeakoulujen kanssa oli tehty vähemmän yhteistyötä, ja niissä ei koettu ammattikorkeakouluja aivan yhtä läheiseksi kuin

⁹ <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/yrittajyys-suomessa-316363>

suuremmissa yrityksissä. Haasteena on, että pienissä yrityksissä TKI-yhteistyöhön ja järjestelmälliseen kehittämiseen on usein vähän resursseja. Tämä vaatii ammattikorkeakouluilta enemmän jalkatyötä ja jatkuvaa paikallisten pienyritysten tarpeiden kuuntelemista yhteistyön käynnistämiseksi.

Hallituksen tavoite nostaa Suomen TKI-menojen osuus nykyisestä 2,7 prosentin bruttokansantuoteosuudesta 4 prosenttiin 2030 mennessä edellyttää ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan laajentamista.¹⁰ Mikä lupaavaa, työelämässä suhtaudutaan mahdolliseen tulevaan TKI-yhteistyöhön varsin myönteisesti. 58 % kuntien ja sairaanhoitopiirien vastaajista sekä 39 % yrityspäättäjistä näkee mahdollisuuden tehdä TKI-yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa seuraavan kahden vuoden aikana erittäin tai joihinkin kiinnostavana. Tämä tarjoaa ammattikorkeakouluille arvokkaita yhteistyömahdollisuuksia, kunhan ne kykenevät muodostamaan kuvan siitä, millaisille TKI-palveluille kysyntää alueella on.

51 % kuntien ja sairaanhoitopiirien vastaajista, mutta vain 24 % yrityspäättäjistä kertoo organisaationsa tehneen TKI-yhteistyötä ammattikorkeakoulun kanssa.

¹⁰ <https://minedu.fi/tki-tiekartta/tavoitteet-ja-paamaarat>

”Kumppanuuksien syntyminen vaatii AMK:ilta jalkatyötä ja selkeitä yhteyshenkilöitä”

Milka Kortet, Johtava asiantuntija, Teknologiateollisuus

Teknologiateollisuus kantaa valtavan ison osuuden Suomen TKI-panostuksista. Me olemme isoin toimiala, joka satsaa tutkimukseen ja kehittämiseen. Tämä johtuu siitä, että teknologia kehittyy ja se vie bisnestä ja kasvua eteenpäin.

Ammattikorkeakouluilla on merkittävä rooli TKI-toiminnassa ja sitä on alettu viime vuosina ymmärtämään. Soveltava näkökulma on etuna tuoteprojektien pilotoinnissa ja käytännönläheisten ratkaisujen tukena. Näemme kumppanuudet ratkaisuna siihen, että yritysten osaaminen kehittyy ja uudet avaukset lähtevät eteenpäin. Olemme tehneet yritysten käyttöön materiaaalipaketin, jonka kautta pystytään hahmottamaan sitä, mihin kysymyksiin vastata kumppanuusprojektin alussa sekä kumppanuuden vuosikellon, sillä keskustelu TKI-yhteistyöstä on helpompaa, kun hahmotetaan vuoden aikataulu. Suosittelemme yrityksiä solmimaan kumppanuussopimuksia oppilaitosten kanssa.

Suurin este TKI-yhteistyölle on resurssien puute molemmiin puolin sekä sopivan keskustelukumppanin ja foorumin identifiointi. Yhteistyön pitäisi olla mahdollisimman helppoa ja simppeleä. Erilaiset bisneksen syklit vaikeuttavat yhteistyötä: varsinkin pienemmissä yrityksissä ollaan sidottuna tilauskirjaan, kun taas korkeakouluissa tarkastellaan asioita pidemmällä perspektiivillä.

Ammattikorkeakouluilta tulisi löytyä selkeästi osoiteluukku, johon yritysten olisi matalalla kynnyksellä helppo ottaa yhteyttä. Toivoisin niiden myös jalkautuvan yrityksiin. Monissa pienissä yrityksissä tarpeita on esimerkiksi siinä, minkälaista osaamista tarvitaan, että voitaisiin vastata muutoksiin. Ammattikorkeakoulut ovat osaamisen asiantuntijoita ja voisivat toimia konsultteina ja sparraajina siinä, mihin suuntaan osaamista kannattaa kehittää. Ei riitä, että ammattikorkeakouluilla on neuvottelukuntia vaan tarvitaan foorumeita, jossa käydään niin konkreettisella tasolla asioita, että jalkauduttaisiin yrityksiin.

Toivoisimme sitäkin nähtävän, että enemmän käytettäisiin yhteisiä opetustiloja, laboratorioita ja opetusresursseja myös olemassaolevan henkilöstön jatkokoulutukseen ja täydennyskoulutukseen liittyen. Yhteisissä tilojen käytettäessä voitaisiin hyödyntää yritysten laitteistoa. Yrityksen asiantuntijat voisivat nykyistä useammin myös toimia kouluttajina tai asiantuntijoina ammattikorkeakoulussa. Suomalaisilla yrityksillä on paljon kansainvälisiä verkostoja ja kansainvälisiä projekteja, joita voitaisiin hyödyntää ammattikorkeakouluissa.

Kun keskustellaan julkisesta rahoituksesta, usein esillä on yliopistojen TKI-toiminta ja Suomen Akatemia, mutta ammattikorkeakoulut eivät näy keskustelussa. Koska ammattikorkeakoulujen toiminta on alueellista ja soveltavaa, siitä ei nosteta niin isoa meteliä kuin pitäisi. Näkyvyys ei siis ole siinä mittakaavassa, missä sen tulisi olla ja siksi resurssien jaossa ei siihen kiinnitetä riittävästi huomiota. Jos yritykset puhuisivat siitä, millaista kasvua ammattikorkeakoulut ovat saaneet aikaan TKI-kumppanuuksien kautta, kasvaisi tietoisuus ammattikorkeakoulujen tarjoamista TKI-mahdollisuuksista.

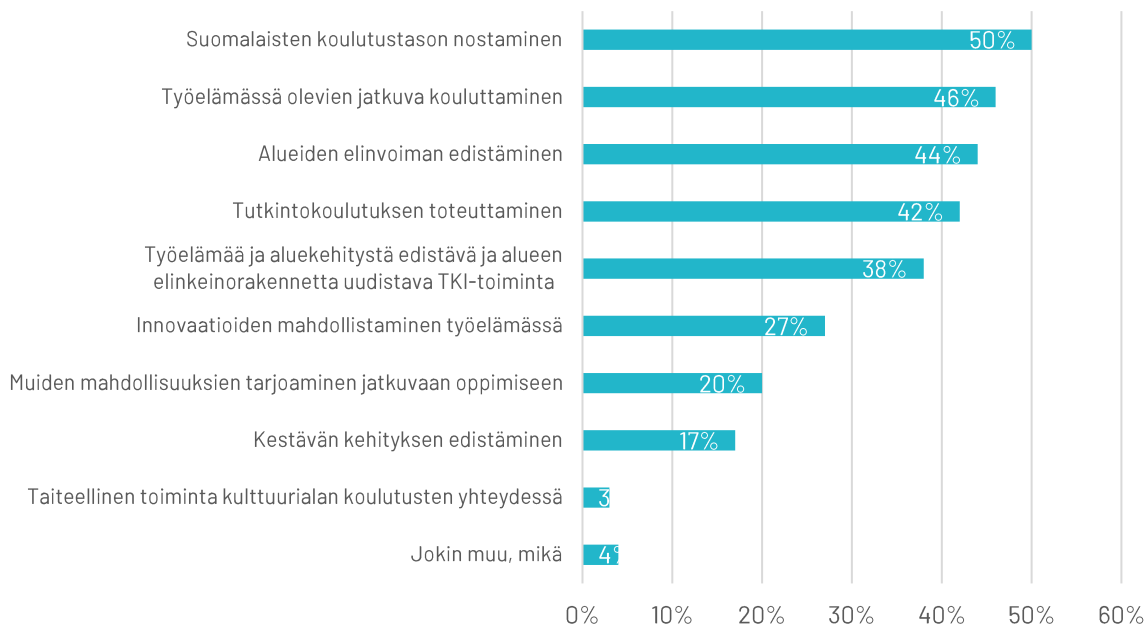
Ammattikorkeakoulusektori kaipaisi aktiivisempaa näkyvyyttä ja otetta, kun puhutaan TKI-mahdollisuuksista. Kun yrityksissä haetaan asiantuntijainsinöörikoulutuskumppania suuren mittakaavan toteutukseen, valitettavasti ensimmäinen taho yhteistyölle ei ole ammattikorkeakoulu. Pienemmissä toteutuksissa vaihtoehtojen joukossa ovat jo ammattikorkeakoulujen avoimet opinnot ja YAMK-tutkinnot. Ammattikorkeakouluilla olisi paljon potentiaalia myös näihin isomman mittakaavan projekteihin, mutta tätä potentiaalia ei vielä hyödynnetä.

Voisin kuvitella että, jos ammattikorkeakoulu tuntee alueensa yritysten tarpeet tai jopa profiloituu tiettyjen toimialojen osaajiksi, yrityksillä olisi halua olla itse rahoittamassa hankkeita. Tällainen rooli joko otetaan tai annetaan ja jos se annetaan, niin rooli jää pieneksi.

Mihin ammattikorkeakouluja tarvitaan – katse tulevaisuuteen

Työelämän ja yritysmaailman tarpeiden kuunteleminen on elintärkeää niin ammattikorkeakoulujen arkipäivän jatkuvan kehittämisen kuin niiden uusien avaustenkin pohtimisessa. Kun ammattikorkeakoulut suuntaava kohti seuraavaa neljännesvuosisataansa, halusimme kysyä, mitä sidosryhmät näkevät ammattikorkeakoulujen tärkeimpinä tehtävinä tulevaisuudessa. Yhteiskunnallinen keskustelu väestön koulutusasteen ympärillä on otettu sidosryhmäkentässä vakavasti, sillä tärkeimmäksi tulevaisuuden tehtäväksi nousee suomalaisten koulutustason nostaminen (kuvio 8). Puolet vastaajista oli valinnut koulutustason nostamisen kolmen ammattikorkeakoulun tärkeimmän tulevaisuuden tehtävän joukkoon.

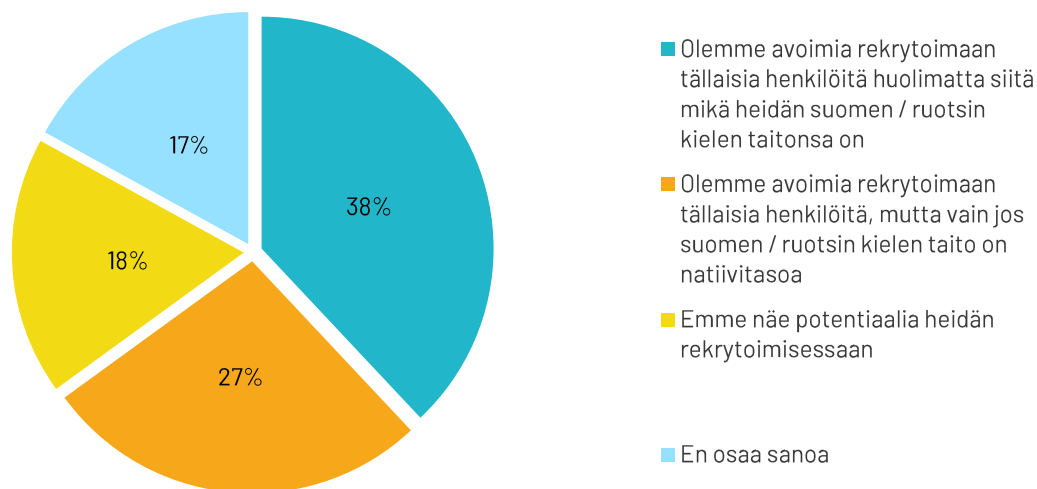
Kuvio 8. Mitkä ovat mielestäsi AMKin tärkeimpiä tehtäviä tulevaisuudessa?
Valitse kolme tärkeintä. Kaikki vastaajat (n=769)

Ammattikorkeakoulujen panoksen jatkuvassa oppimisessa arvioidaan olevan tulevaisuudessa yhä merkittävämpi. 46 % sidosryhmien edustajista oli valinnut sen kolmen tärkeimmän tehtävän joukkoon, kun tutkintokoulutuksen toteuttamisen suhteen samoin oli tehnyt vain 42 % vastaajista. Vastaajat näkevät ammattikorkeakoulujen vahvuuden olevan tulevaisuudessakin niiden alueellisesti verkostoituneessa luonteessa. 44 % vastaajista katsoi alueiden elinvoiman edistämisen olevan yksi ammattikorkeakoulujen tärkeimmistä tulevaisuuden tehtävistä.

Korkeakouluissa opiskelevien joukko on kansainvälistynyt ja koulutusviennissä on nähtävissä paljon potentiaalia myös ammattikorkeakouluissa. Uusi työvoima voisi olla tervetullut piristysruiske ja auttaisi osaltaan elinkeinoelämää kansainvälistymään. Näyttää kuitenkin siltä, että työnantajien kiinnostus rekrytoida ulkomailta Suomeen tulleen ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita henkilöitä vaihtelee suuresti.

Kuvio 9. Miten organisaationne suhtautuu ulkomailta Suomeen AMK-tutkintoa suorittamaan tulleiden henkilöiden rekrytoimiseen?
Yrityspäätäjät (n=578)

Kyselyyn vastanneista yrityspäätäjistä 38 % olisi valmis rekrytoimaan tällaisia henkilöitä riippumatta kotimaisen kielen tasosta ja 27 %, jos kotimaisen kielen taito on natiivitasoa (kuvio 9). Jopa 18 % ei kuitenkaan näe lainkaan potentiaalia tällaisten henkilöiden rekrytoinnissa. Vähiten kiinnostuneita olivat pienimmät, alle 20 henkilöä työllistävät yritykset.

Korona-aika on siirtänyt ammattikorkeakoulujen opetuksen paikasta riippumattomaksi. Osin etä- ja verkko-opetus on toiminut erinomaisesti, mutta osin on oltu huolissaan siitä, saavatko tukea eniten kaipaavat opiskelijat sitä tarpeeksi ilman kasvokkaista vuorovaikutusta. Yhteiskunnan palveluiden etäsaavutettavuus ja etätyö ovat kuitenkin ottaneet suuren harppauksen, eikä entiseen ole täysin palaamista.

Jatkossa tarvitaan siis investointeja digitaalisen oppimisen infrastruktuureihin. Ammattikorkeakoulujen tulee varustaa opiskelijansa kohtaamaan muuttuva teknologinen ympäristö. Jos uusien teknologioiden hyödyntämisessä ollaan koulutuksessa etunojassa, on tällä potentiaalia kehittää työnantajaorganisaatioita opiskelijoiden siirtyessä työelämään.

On selvää, että työelämälähtöistä korkeakoulutusta tarvitaan myös tulevilla vuosikymmenillä. Yhteiskunnan muuttuvat osaamistarpeet, uusi teknologia ja demografiset muutokset haastavat kuitenkin ammattikorkeakouluja pysymään mukana kehityksessä kumppaneitaan kuunnellen. Ammattikorkeakoulut ovat kuluneen 25 vuoden aikana kehittyneet vaikuttaviksi työelämän korkeakouluiksi, joiden toiminnan lähtökohtana on vastaaminen yhteiskunnan moninaisiin tarpeisiin. Alle on koostettu muutamia näkymiä tulevaisuuteen, jossa ammattikorkeakouluissa tehty työ on yhä arvokkaampaa ja yhteiskunnallisesti vaikuttavampaa.

Viisi näkymää ammattikorkeakoulujen tulevaisuuteen

1. Työelämän korkeakoulu rakentaa Suomea

Osaamisen ja osaajien huoltovarmuuden takaamiseksi ammattikorkeakoulutusta on tarjolla kaikissa maakunnissa. Työelämän asiantuntijoiden kouluttamisen lisäksi aktiivinen läsnäolo koko maassa tuo ammattikorkeakoulun työelämän kehittäjäkumppaniksi. Suomen alueet saavat vahvasta ammattikorkeakouluverkostosta lisää menestymisen mahdollisuuksia.

2. Osaamisen kehittämisen kumppani

Alueiden tarpeisiin vastaava tutkintokoulutus on ammattikorkeakoulun toiminnan perusta tulevaisuudessa. Sen rinnalla laajenee käytännöllinen ja nopeasti työelämässä vaikuttava tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta. Työelämä saa innovoimisen ja kehittymisen tueksi ammattikorkeakoulujen tuotekehitystilat, laboratoriot, henkilöstön ja verkostot. Ammattikorkeakoulut vastaavat entistä paremmin myös yritysten ja työpaikkojen kasvaneeseen jatkuvan oppimisen kysyntään. Jatkuvan oppimisen asiakkaita ovat niin yksilöt kuin työyhteisöt.

3. Työelämän kansainvälistäjä

Suomi on siirtynyt pysyvään osaajapulaan, jonka ratkaisemiseksi tarvitsemme koulutusperäistä maahanmuuttoa. Ammattikorkeakoulut tuovat alueille kansainvälisiä osaajia niin työmarkkinoille valmistuvina tutkinnon suorittajina kuin TKI-toimintaan osallistuvina kumppaneina. Ammattikorkeakoulu on kansainvälistymisen mahdollistaja työelämälle ja alueensa aktiivinen kansainvälistäjä.

4. Oppiminen irti ajasta ja paikasta

Suomi tarvitsee lisää korkeakoulutettuja, kun työelämän muutoksissa osaamistarpeet kasvavat. Aloituspaikeiden lisääminen on hyvä, mutta riittämätön alku korkeakoulutuksen saavutettavuuden parantamiseen. Digitalisaatio mahdollistaa laajan etäopetuksen tarjonnan siellä ja silloin, kun tarvitaan. Tätä tulee hyödyntää tutkintokoulutuksen lisäksi jatkuvassa oppimisessa nykyistä paremmin. Digitalisaatio luo uusia tapoja tuoda ammattikorkeakoulu yritysten ja työpaikkojen osaamisen kehittämiseen.

5. Yhdessä tehden enemmän

Kukin ammattikorkeakoulu on oma itsenäinen korkeakoulu, jolla on omat vahvuudet ja toiminta-alue. Samaan aikaan ammattikorkeakoulut muodostavat yhteisön, jonka vahvuus on yhdessä tekeminen. Ammattikorkeakoulut verkostona vahvistavat osaamisen tasoa ja koulutuksen laatua, sillä globaalissa kilpailussa keskinkertainen osaaminen ei riitä. Koulutusviennissä on ammattikorkeakouluille paljon potentiaalia, kun koulutuksen laadun kehittäminen on jatkuvasti keskiössä.

Lähteet

Tilastot

Tilastokeskus, väestöennuste 2019. <https://www.stat.fi/til/vaenn/2019/index.html>

Tilastokeskus, sijoittuminen koulutuksen jälkeen. <https://www.stat.fi/til/sijk/index.html>

Vipunen, opetushallinnon tilastopalvelu, <https://vipunen.fi/fi-fi>

Yrittäjät, yrittäjyys Suomessa. <https://www.yrittajat.fi/suomen-yrittajat/yrittajyys-suomessa-316363>

Kirjallisuus

Hanhijoki, Ilpo, Koulutus ja työvoiman kysyntä 2035, Opetushallituksen raportit ja selvitykset 2020:6. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/koulutus-ja-tyovoiman-kysynta-2035>

Kestävän ja kehittyvän yhteiskunnan ratkaisuja tuottava Suomi, Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020. <https://minedu.fi/tki-tiekartta/tavoitteet-ja-paamaarat>

"TYÖELÄMÄN KORKEAKOULU" – AMMATTIKORKEAKOULUT SUOMESSA

